

המליאה היא ריקה

של "הם" — "הם" המחזיקים במדינה, "הם" שהכובו, "הם" המקימים מיסגרות כדי לכפות עליו דברים זרים לו.

סגן-השר דיבר, לדעתו, יותר מדי על מיסגרות, ולרגע היה נדמה כאילו זהו נאום-פירסומה ליצרני-מיסגרות. המיסגרות לא יועילו הרבה כשאין בהן תוכן. גם מפעלה-פיס — שסגן-השר הזכירו כתורם תרומה להקמת בניינים למועדוני-נוער — לא יעזור הרבה. אולי ביקש סגן השר להמציא סיסמה חדשה למפעלה-פיס: "פיס בכפר, פיס בכרך" — פיס הופך עברייני לאורח.

הוזכרו כאן הרבה פתרונות קטנים, שהם טובים וסבירים כשלעצמם. עלה על כולם חבר הכנסת סמילנסקי, בשירה הגדולה שנשא כאן, כשיצץ לכת אל ההורים וללמד אותם לגדל ילדים, עם כל הכבוד לחברה-הכנסת סמילנסקי, האם הא חושב שזה לא נעשה? יש עתונאי נשים, מדוריי-נשים, רדיו, מורים וגננות — ואלה נמצאים בדו-שיח מתמיד עם ההורים ומדריכים אותם. לפעמים זה עוזר, אבל אנחנו רואים שבמדינה רבה זה לא עוזר, כי להורים רבים אין כל השפעה על הילדים, וכל מורה בכיתה א' וב' יודע שההורים לא תמיד מהווים גורם חינוכי בתהליך זה.

אם ניתן משהו לתקן, הרי זה בכיתה-הספר. אנו מציעים לכנסת הנכבדה לתת את דעתה, במסגרת ויכוח מיוחד וענייני יותר, על בית-הספר היסודי במדינת ישראל, כי בית-הספר זה נמצא במצב רע. כוחות ההוראה הולכים מדתי אל דתי, וכאן יש מה לעשות באופן מעשי.

אם באמת רוצים לגשת לענייני בריאות, צריך להעמיד את בית-הספר היסודי על בסיס חדש לגמרי. חוץ ממשרד-הבטחון, זה היה צריך להיות המשרד החשוב ביותר במדינה. חוץ מתקציב הבטחון, זה היה צריך להיות התקציב ההש"ב והגדול ביותר במדינה. לא נמשוך מורים לחינוך, לא נמשוך גברים לבית-הספר, לא נמשוך דמויות חניכות אל הכיתה, אם נמשך לולול במורים על-ידי כך שאנחנו משלמים להם משכורת-רעב. תנו למורים משכורת כפולה, ותמשכו לבית-הספר כוחות מעולים — ועשייתם משהו לתקין המצב. אני באמת רוצה לנסות לשרה-חינוך, כי אני חושב שתפקידו של שרה-חינוך הוא לחנום בתוך הממשלה ובקרוב הציבור כדי להחזיר יחס חדש לגמרי לגבי משרד-החינוך ולגבי חשיבותו במערכת-החיים שלנו. יש לי הרגשה שהיחס לבית-הספר הוא יותר מדי שיגרת. מתייחסים אל משרד-החינוך כאילו היה אחד המשרדים, כמו משרד-הדואר, התחבורה והעבודה, ואנחנו שוכחים שזה המשרד החשוב ביותר, אם אנחנו רוצים להקים בארץ הזאת דור בריא חדש. יותר מדי מדברים על בניין הארץ, ומעט מדי מדברים על בניין העם.

ח"כ כהנן

ד"ר כהנן (מפא"י): בניין העם ייעשה על-ידי המשכורת הכפולה למורה?

אורי אבנרי: אם לדבר על זה — וזה נושא חשוב מאוד: משכורת גדולה, לכשעצמה, לא פותרת שום בעיות. אולם אני חיים בחברה בה מעמד האדם נקבע על-ידי המשכורת; זה קובע את המעמד החברתי. זוהי עובדה. כל השאר הן סיסמאות.

אם אתם קובעים משכורת לעובד אקדמאי פלוני בשיעור של 1500 לירות, ולמורה אתם משלמים שליש או רבע ממשכורת זו, אתם מבטיחים מראש שאנשים מוכשרים לא ילכו לחינוך, ואם ימצאו כאלו שילכו לחינוך, הם יישארו בשטח זה שנתיים-שלוש, ויעבורו, הם ימצאו להם גיב של "יועץ פדגוגי" וכיוצא בזה, אך לא יהיו מורים.

ואם נער בן שש או שבע או שמונה אינו לומד בכיתה לכבד עבודה פרודוקטיבית, שום מרכז-הילתי ושום מועדון-נוער לא יתקן את המעוות בגיל שש-עשרה או שבע-עשרה.

סגן שר החינוך אהרון ירלון: חבר הכנסת אבנרי, אתה מדבר כאילו עלית רק היום ארצה. מ"ב/1962 עד היום משכורת המורה כמעט הוכפלה!

אורי אבנרי: אדוני סגן-שר החינוך והתרבות, אני נשוי למורה...

אליהו מרידור (חרות): חברה-הכנסת אבנרי, המורה נשואה לך! אתה אינך יכול להיות נשוי למורה.

אורי אבנרי: ...ולכן אני מצוי בעניינים אלה. עולה לי ביוקר לחזוק את אשתי בהוראה.

אוויר מתוצרת הארץ

חד המכשירים החשובים ביותר לעבודתנו היא השאלתה. כרבע מכל השאלות ש- ינענו השבוע היו משלנו, והן השתרעו על שש רחב.

● **מלחמת ויאט-נאם**: שאלנו את שרה-החוק אם נתנה הממשלה רשות לאוניה ישראל אלית להביא חומרי-מלחמה לוויאט-נאם הדרומית. (שאלתה דומה הוגשה על-ידי נתן פלד ממפ"ם). תשובת השרה: אין צורך ברשות כזאת. אין הדבר מהווה הודעות כלשהי עם אחד הצדדים במלחמה.

● **הדליקה בכריית-נת**: שאלנו אם נתגלו בכיבוי הדליקה ליקויים טכניים חמורים בשרותי-הכיבוי. סגן-שר-הפנים הכחיש זאת בתוקף, אך הוזה שבגלל חוסר-תקציב לא הגיעו שרותי-הכיבוי למצוי התקן שפורסם. מיד שאלתי שאלה נוספת: "מתי יגיעו למילוי תקן זה?" השיב סגן-השר המפד"ל שסאראקאום: "תסתכל בהצעת-התקציב הבאה".

● **נורות לצרכים ממלכתיים**: שאלנו מדוע הזמינה הממשלה נורות אצל חברה מקו"מ, שהיתה יקרה פי כמה מגורות שהוצעו על-ידי חברת-ייבוא, ושלה לא ניתן רשיון-ייבוא. השיבת השר: מפני שגורות-הייבוא הוצעו במחיר תחרות בלתי-הוגנת, מתחת למחירן במולדתן, כדי לפגוע בתוצרת המקומית. (מאחר שלמדנו את החומר לפני כן, יכולנו לשאול בו במקום שאלה נוספת: "האם נכון שהנורות הנהנות מהגנת הממשלה אינן מיוצרות כלל בארץ, אלא מורכבות כאן מחלקים שכולם מייבואים, ורק האוויר הנשאב לתוכן הוא מי תוצרת הארץ?" תשובת שרה-המיסחר: הוא יבדוק זאת).

● **הלוואה לפל"ב**: מדוע נתנה הממשלה באמצעות אחד הבנקים שלה הלוואה בסך מיליון ורבע לכל-יב שילום בתל-אביב, בו היא שיתפת בפחות משני אחוזים? תשובת שר-המיסחר: הלוואה ניתנה לשם שילוב השיוק. (שאלנו שאלה נוספת: האם הבטיחה הממשלה שהמחירים לצרכן בכל-יב זה יהיו זולים יותר? על כך לא ניתנה תשובה מספקת).

אורי אבנרי

רגשות קינאה בלב אותם מאתנו שלא זכו לכך. אבל, רבותי חברי-הכנסת, העיירה הזאת איננה עוד, ושכונת התקווה ישנה.

בני השכונות באים, ברובם המכריע, מבתי-החיים. רבים מהם עברו בתי-ספר דתיים. והרי דווקא התפרעיות אלה מוכיחות כי בית-הספר הדתי, בדיוק כמו בית-הספר החילוני, פשט את הרגל.

קריאה (מספלי אנג'ל): זה לא מדויק!

אורי אבנרי: אני מקווה, שבדברי הסיכום יתן לנו שרה-החינוך סקירה על הנקודה המעניינת הזאת, החוזרת בוויכוחים אלה — סטטיסטיקה על חלוקת נוערי-השכונות בין בתי-הספר הדתיים והחילוניים בשכונות.

פריג'ה זוארין (מפ"מ): ישנה סטטיסטיקה כזאת.

קריאה (מספלי חרות): איך אפשר לדעת איפה למדו משתתפי-החאראקה?

אורי אבנרי: יש כאן טעות לגבי המצב. לא מיספר צעירים עושה חאראקה, אלא השכונה כולה חרה בחאראקה. אלפי אנשים מסתכלים בה בתלהבות ובהערצה, הם מילאו את ה- מרפסות והרחובות. זאת תופעה של השכונות. מדובר כאן על תופעה חדשה לגמרי. זוהי תופעה מסוכנת מאוד, מפני שזו רק התחלה. איננו יודעים לאן נגיע. אנחנו עלולים להגיע, תוך שנים מעטות, לדעתנו, לתופעות הקיימות בניו-יורק, של מלחמת-כנופיות בנשק, עם פצועים והרוגים.

נחזור אל הדת. לדור זה אין אלוהים — אם טוב הדבר ואם רע, זהו המצב.

יעקב כץ (פועלי אגודת ישראל): תלוי אצל מי הוא איננו. אצל המתפרקים!

אורי אבנרי: אני מדבר על נוער מסויים, שהוא נושא הויכוח.

מנחם פרוש (אגודת ישראל): אשר התחנך ככה.

אורי אבנרי: יכולים אתם לחזק בכנסת חוק אשר יחייב כל אדם צעיר בארץ להאמין באלוהים. יכולים אתם להעביר את כל החינוך בארץ לרשת-החינוך הדתית או העצמאית. יכר לים אתם להקים עוד עשרה בנקים של אגודת-ישראל. האם בזה תכריחו אפילו נער אחד בשכונת-התקווה שלא מאמין באלוהים — להאמין באלוהים?

יעקב מאיר לין (אגודת ישראל): אתה אומר שהילדים האלה לומדים בבית ספר דתי — ואינם מאמינים באלוהים. זה אומנם באלוהים.

אורי אבנרי: חבר הכנסת לין, לפי דעתי זהו נוער מתקומם. זהו נוער אשר בא כרובו הגדול מבתי-החיים והמורד בבית, המורד במדינה, המורד בחינוך שהוא קיבל, והרואה בכל זה גוף זר לחלוטין.

יעקב כץ (פועלי אגודת ישראל): חינוכו אותו לכך!

היו"ר יוסף סרלון (מפ"מ): מה ההתקפה המרוכזת הזאת נגד חבר הכנסת אבנרי? תנו לו לסיים. זמנו ממילא מוגבל.

יעקב כץ: כאשר חברי-כנסת אחד מעז להתקיף את כולם — מה הפלא?

אורי אבנרי: בשבילי זה נבחרתי, חברי-הכנסת כץ, בשבילי זה נבחרתי.

אם יותר לי להוסיף, חברי-הכנסת פרוש, הלא אנחנו חיים בדור הזה, אנחנו נתקלים בנוער הזה לא מהיום. הייתי עם הנוער הזה בצבא, ראיתי בצבע נוער שבא מבית-ספר דתי, נוער שבא מבית-ספר לא דתי, נוער שבא מבית-הספר של הקיבוצים — ולא היה שום הבדל בין אלו לאלו. אלה שלמדו בבתי-ספר דתיים לא היו יותר גרוועים, וגם לא היו יותר טובים. הם עשו אותם מעשים טובים, וגם אותם מעשים רעים.

אנחנו חיים עם הנוער הזה, וכולנו יודעים את התוצרת הסופית. אין שום הבדל בין נוער לנוער. אולי במאה-שערים יש הבדל, אולי בנטורי קרתא יש הבדל — וכל הכבוד להם — אבל לגבי הנוער הרגיל של בית הספר הממלכתי-דתי — אני מבטיח לך שאין שום הבדל.

הוא הדין לגבי הדת החלוצית של א. ד. גורדון. יכולים אתם לתת את כל הזכויות שאתם רוצים לתנועות-הנוער החלוציות. בני התקווה לא רוצים ללכת לקיבוץ. הקיבוץ לא מושך אותם. מה תעשו להם?

אני קצת תמה על הדיבורים שנשמעו כאן, שצריך לתת לתנועות-הנוער זכויות, כסף, בתים, מדריכים וכו'. איזו מין תנועות-נוער היא זו, אם היא זקוקה לכל אלה? אם זאת תנועות-נוער שהיא נושאת את עצמה, מתוך היותה חזקה ואוטונומית, היא לא היתה זקוקה לבתים, למדריכים, לכספים. זה בא מעצמו, מבפנים. היום הדרישה היא לתת כל זאת מהחוק, לתת לתנועת הנוער מין "בקשיש" — כסף, בתים יפים, מדריכים, וזה כבר סימן למשהו. אני לא רוצה לדבר על פשיטת-רגל של תנועות-הנוער, אבל היא התרוקנה במידה רבה מתוכנה.

גם הדת החדשה של המהפכה הקומוניסטית לא מלהיבה את הנוער הזה, ולא נותנת לו תוכן שיהיה פתרון בשבילו.

אני לא רוצה לדבר על בטחון, דבר שהיה מקודש וקדוש. אך מה נשאר מזה, מהקדושה הזאת. אחרי פרשת-לובן אחרי גילוי קיבוצי, אחרי ספרו של חברי-הכנסת משה דיין, אחרי כל הדיבורים על זיופים ועל הדחת ועל עדויות-שקר? במלחמה הנוער הזה יהיה בכדר. הוא יילחם — אם חס ושלום היתה מלחמה — כפי שלחמו האחים שלו. אבל אוי לבעיה שזה הפתרון היחיד שלה.

אפילו הספורט, אשר יכול היה לתת, וצריך היה לתת, תוכן לנוער הזה, וצריך היה לתת לו ערכים איוה שהם, הספורט הזה הפך שדה-מריבץ לקנוניות מפלגתיות עכורות, והוא זירה של שחיתות ולכלוך. וכאשר הדבר מובא בפני הכנסת — אולם הכנסת ריק עוד יותר מאשר עכשיו.

כך השאיר המישטר הזה, על כל אגפיו, את הנוער ריק מכל תוכן, משולל כל תכלית ברורה לחייו. אין המישטר הזה מסוגל להלהיב את עוד לשום דבר של הדת-היצירה ותת-שיתופות. אין הוא מעניק שום חוויה גדולה, מרכזית, בתקופת התבוננות.

מה הפתרון? לדעתי, חברי הכנסת, אין פתרון גדול ושלם במסגרת המישטר הקיים. יש בנוער הזה געגועים עמוקים למשהו חדש, לאידיאלים חדשים, לייעדים חדשים, ואין אנו יכולים אלא לקחת כי געגועים אלה יילוו, במרוצת הזמן, תנועה גדולה של התחדשות, "חאראקה" אמיתית (כי "חאראקה", בערבית, פירושה "תנועה", בעברית), אשר תצעיר את המדינה צעד שני קדימה, הצעד שיביא אותה לשלום, לשחיון ולשיתור. לכך נקדיש — חברי ואני — את כל מאמציינו.

נשארה השאלה: מה אפשר לעשות, בינתיים, במסגרת המישטר הקיים?

הפתרון לא יבוא על-ידי כך שכל אחד יבוא כאן ויביא איזה שוטר פרטי משלו. אי-אפשר להשתמש באלוהים בתור שוטר לנוער, ואי-אפשר להשתמש בתנועת הנוער בתור שוטר. נוער זה מתמרד נגד כל השוטרים האלה. הוא לא רואה בהם דבר של "אנחנו", אלא דבר

ח"כ כץ